

Erik Lindgren

ÅNGFARTYGSAKTIEBOLAGET BENGTSFORS

NORDMARKEN
WESTRA POSTDISTRIKTET
30 MAJ 1902
N: 2613

Telegrafadress:
BIESÄRT,
Göteborg
Svea

Lennart Peters

Herr Postinspektören i Westra Postdistriktet
Göteborg.

Med anledning af Der skrifvel af
den 24 de mes få i meddelat om ingår
Flora har i år fått så många nya bygga-
gor att anlå, att den ej kan anlå för
utan risk af för sen, eller, sedan den mörkan
årsliden inträffat, utbliben ankomst till Postby

Med denna därtill icke medgifva, att låta
Flora anlå i Riviken, utan för hvilken plats
grund öfven finnes.

Vi skola vid tillfälle försöka vidata bygga-
garna i Stenby, att de medgifva postens öfver-
bringande på rimliga villkor.

Med samn högaktning.

för ÅNGFARTYGS AKTIEBOLAGET
BENGTSFORS-NORDMARKEN

Erik Biesert

POST- historia från Nordmarks härad i Värmland

Konigl. General Poststyrelsen

Om anledningen från den omj anför-
trädde stunden som postation förstäm-
dare i Skillingmark därmed behåller

Odnjukert,
S. O. Olafsson

Innehåll

		sid
	Förord	1
Tidiga poststationer	Årjäng	3
	Töcksfors	5
1875 års poststationer	Blomskog	6
	Holmedal(s) Bergerud	6
	Hån (poststation begärd förgäves)	8
	Järnskog (Beted)	9
	Karlanda	10
	Lennartsfors	11
	Skillingmark (Skillingsfors)	11
	Sundsbyn	13
	Östervallskog	15
	Sillerud	2
Yngre lantpoststationer	Skillingmark	18
	Holmedal	19
	Månserud	19
	Fölsbyn	21
	Skönnerud (Koppom)	21
	Boviken	22
	Upsalstjärn	23
Järnvägspoststation	Vännacka	23
Sparsamhetskampanj 1875 och lantbrevbäring 1879		24

Förord

Vid genomgång av postens utveckling inom Nordmarks härad har det slagit mig att jag inte funnit någon förenad post- och järnvägsstation att redovisa, möjligen bortsett från Vännacka. Detta trots att Dal - Västra Värmlands järnväg (DVVJ) löper genom häradet från norr till söder och haft ett tiotal järnvägsstationer på platser där det också funnits poststationer. Förklaringen ligger i att samarbetet mellan post och järnväg inskränkte sig till *befordran* av post under perioden 1928 - 1961, då trafik pågick på huvuddelen av den normalspåriga banan.

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, om tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Så långt det är möjligt med arkivhandlingars hjälp söker jag i första hand berättelser på "gräsrotsnivå". Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv resp Ernst Grapes bok POSTKONTOR OCH POSTMÄSTARE.

Naturligtvis är det inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter konsekvent. För ett par poststationer har jag tyvärr måst lämna mycket knapphändiga uppgifter på grund av svårigheter att få tillgång till uppgifter efter postens bolagisering.

Vid 1992 års ingång genomfördes en divisionalisering av Posten. Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De minsta postkontoren har ingen formell chef men i stället tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen. Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som svingar datumstämplarna på de olika postkontoren. Detta har också försvårats tidigt på grund av ändrad personalbokföring under 1970-talet.

Den förändring som inträffat genom uppluckring under hösten 1994 av divisionaliseringen har tyvärr inte underlättat möjligheten att namnge personer på olika funktioner.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått fasta postanstalter, tidsmässigt sett, med början på Årjäng. Flertalet poststationer har tillkommit samtidigt på grund av kronobrevbäringsreformen 1875. De presenteras inbördes i bokstavsordning.

Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Postens centralarkiv i Stockholm i den mån detta går att ordna efter genomförd bolagisering.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. Jag är öppen för mina läsares synpunkter på häftet.

Växjö i oktober 1994

Erik Lindgren

Sillerud

1875-01-01--1973-04-30

Silleruds sockens posthistoria med postanstalterna Sillerud, Sil och Åsebyfors har behandlats i ett separat häfte (nr 242 i den posthistoriska skriftserien)

Tidiga lantpoststationer

1869-01-01--

Årjäng

Ett regeringsbemyndigande för poststyrelsen 1860 att inrätta poststationer på landsbygden utnyttjades sparsamt till en början. Den överenskommelse som träffades 1862 mellan postverket och statens järnvägstrafik om att poststationer skulle finnas i järnvägsstationerna bidrog till ökning av siffrorna i statistiken så att det t ex år 1865 fanns omkring 175 poststationer. Inte förrän 1870 översteg siffran 300. I detta antal medräknas poststationen i Årjäng som öppnades vid 1869 års ingång. Handlanden Carl Fredrik Backman blev föreståndare.

I ett ärende som inleddes i augusti 1874 med Backmans begäran att få sitt årsarvode höjt från 300 till 500 kr finner vi en uppgift om hans arbetsförhållanden. Postmästaren i Gillberga, under vilken poststationen i Årjäng lydde, skrev bl a följande i sitt svar på den remiss han fick från poststyrelsen:

"Ifrån Årjäng ankommer hit i medeltal varje postdag 30 st rek och assbrev, 160 orek brev och avgår dit 20 st rek och assbrev, 170 orek brev samt 382 tidningsexemplar.

Enligt tidtabellen har poststationsföreståndare Backman nattexpedition fyra gånger i veckan. Han har länge vistats i Årjäng och känner varje människa där i trakten samt lär hava ett mycket gott sätt att behandla publiken".

I ett nytt brev för komplettering av vissa uppgifter tillade postmästaren att verksamheten vid poststationen i Årjäng var så betydlig att en postexpedition skulle behöva inrättas där. Poststyrelsen tog inte notis om detta vid detta tillfälle och ville inte heller höja arvudet utan skrev till länsstyrelsen med anhållan om hjälp att få en annan föreståndare mot oförändrat arvode eller också uppgift om *"huruvida lämplig bostad mot rimlig hyra finnes för kvinna annorstädes ifrån"*.

I sitt svar den 12 oktober 1874 meddelade landskansliet att *"kronofogden uti skrivelse den 6 i denna månad meddelat dels att oaktat gjorda försök någon lämplig person icke kunnat anskaffas, som är villig åtaga sig poststationsföreståndarebefattningen mot det erbjudna arvudet 300 kronor, dels ock att han icke funnit någon person villig att mot billig hyra upplåta lämplig lokal för poststationen"*.

Följden blev att poststyrelsen genom beslut den 3 november 1874 gick med på att höja Backmans årsarvode till 500 kr. Poststyrelsen tog också uppgiften från postmästaren i Gillberga på allvar i vad gällde behovet av en postexpedition i Årjäng och anmälde detta i sitt följande äskande till regeringen. Det ledde till beslutet i ett kungligt brev den 12 november 1875 om att öppna en postexpedition i Årjäng. Den tidens postexpeditioner var från kundsynpunkt likvärdiga postkontoren men av lägre klass. Deras chefer kallades postexpeditörer och tillsattes av poststyrelsen, medan cheferna vid de större postkontoren kallades postmästare och utnämndes av regeringen. Från och med 1882 benämndes även de tidigare postexpeditionerna postkontor.

Poststationsföreståndare Backman ansökte om att få tjänsten som chef för det nya postkontoret i Årjäng och stöddes genom en petition, underskriven av ett stort antal årjängsbor. När petitionen föredrogs i poststyrelsen den 3 mars 1876, försågs den med följande anteckning: *"som Backmans ansökning till pxdtörstjänsten ingivits först efter fatalitetens utgång, kunde denna skrift ej föranleda vidare åtgärd"*.

I Årjäng fanns från den 1 april 1876 sålunda ett förvaltningspostkontor med underlydande poststationer och postföringslinjer samt från 1879 också och lantbrevbärare. Som ordinarie chefer tjänstgjorde Carl Gustaf Ifvarsson (1876-1896), Olof Nordqvist (1896-1913), Per Knut Anders Åkerhielm (1913-1918), Johan Theodor Rundqvist (1918-1933), Oskar Valfrid Eklund (1933-1945), Ernst Martin Nylén (1946-1947), Per Vilhelm Theodor Wilhelmsson (1947-1949), Lars Carl Gunnar Forsberg (1949-1954), Erik Robert Åberg (1954-1959) och Mårten Morsing (1959-1967). Någon av de först nämnda möter vi i remissutlåtanden i det följande i anslutning till utbyggnaden av postnätet.

Poststyrelsen strävade under efterkrigstiden efter att minska antalet förvaltningsenheter och beslöt om nedklassning av de minsta postkontoren till postexpeditioner av det slag som tillkom från 1920 och inte hade något underlydande förvaltningsområde. Sådana rationaliseringsåtgärder vidtogs i hög grad på 1950- och 1960-talen. Detta drabbade postkontoret i Årjäng som miste sitt förvaltningsområde år 1958, sedan Mårten Morsing blivit utnämnd till postmästare i Eksjö.

Den postexpedition som ersatte postkontoret, tillfördes Arvika postkontors förvaltningsområde. Som framgår av uppgifterna om poststationsindragningar i avsnitten i det följande, var vid detta tillfälle antalet poststationer redan starkt decimerat men lantbrevbärarnätet i gengäld väl utbyggt.

Chef för posten i Årjäng efter dess klassificering som postexpedition 1958 blev Sten O T Olsson med titeln stationsmästare. Denna titel ändrades till postmästare genom 1970-talets generella omorganisation med den interna beteckningen PVO. Erna Myrell har fått överta chefskapet med ansvar bl a för service till ca 3700 hushåll.

Töcksfors (Töcksmarks socken)

Liksom i Årjäng resulterade en ansökan i att en poststation öppnades också i Töcksfors, men nära två år senare. Till föreståndare antogs S J Roman med 120 kr i årsarvode. Han gjorde samtidigt med kollegan i Årjäng en framställning till poststyrelsen om att få detta höjt till 300 kr men tillfogade följande: *"Skulle icke Kungl.postverket vilja bevilja mig ovanstående belopp, torde jag få anhålla om att bliva entledigad från denna befattning"*.

Efter ett remissförfarande, varvid framkom positiva omdömen om Roman, gick poststyrelsen den 24 augusti 1874 med på att höja hans årsarvode till 180 kr. Det blev ändå skifte på posten följande år, då bokhållaren Erik Nilsson tog över genom poststyrelsens beslut den 12 oktober. Han fick det årsarvode som Roman hade begärt, dvs 300 kr.

När kronobrevbäringsansvaret överlämnades till postverket (med 1875 års ingång för Värmlands del) inrättades en postlinje mellan Töcksfors och Holmedal, varifrån ett par nya postlinjer utgick till Karlanda och Sundsbyn. Från Töcksfors inrättades dessutom en postlinje till Östervallskog. Det blev därför tämligen stora postmängder som transiterade Töcksfors, något som också motiverade arvodesförhöjningen.

Handlanden Henrik Söderman, som tidigare varit föreståndare för poststationen i Östervallskog, blev antagen till föreståndare för poststationen i Töcksfors år 1882. Det blev efter hand flera skiften på föreståndarebefattningen. Med oförändrat årsarvode på 300 kr tillträdde med 1896 års ingång fröken Aurora Charlotta Höglind. Efter hennes död blev Elof Zelonias Ullström föreståndare 1902. Han lyckades få årsarvodet höjt till 400 kr när han tog över befattningen. Den steg i ett par etapper och utgjorde från november 1916 600 kr, vartill kom 50 kr per månad under den del av året, då ångbåtstrafiken berörde Töcksfors med post. Anna Nilsson tog över poststationen den 1 juli 1938 men blott för ett års tid.

Posttrafiken utvecklades gynnsamt och poststationen stushöjdes till postexpedition den 1 april 1950. Olof Ivan Vitalis Evegård som hade blivit poststationsföreståndare i maj 1939, blev nu chef med titeln stationsmästare. 1970-talets omorganisation medförde ny terminologi och när detta skrivs i oktober 1994 finns ännu ett postkontor i Töcksfors. Drygt 1100 hushåll använder sig av den postadressen.

1875 års poststationer

Blomskog

1875-01-01--1976-10-30

Handlanden Ernst Theodor Söderman utsågs till föreståndare för den poststation som öppnades med 1875 års ingång i Blomskog i anslutning till att postverket tog över ansvaret för kronobrevbäringen. Söderman fick 200 kr i årsarvode. Detta höjdes till 300 kr, räknat från juli 1880.

Efter Södermans död 1911 övertog handlanden Gustaf Mossberg poststationen, följd vid 1924 års ingång av Frida Viktoria Svensson, sedermera med efternamnet Salefors. Efter en kort vakans på grund av hennes frånfälle i juni 1952 tillsattes hemmansägaren Aron Bertil Aronsson som poststationsföreståndare. Befattningen övergick 1963 till Gustav Adolf Brask, som fick uppleva poststationens indragning med oktober månads utgång 1976.

1875-01-01--1896-01-31

Namn Holmedals Bergerud 1896-02-01--1976-10-30

Holmedal(s Bergerud)

I Bergerud inrättades med 1875 års ingång en poststation med kronolänsmannen August Cervin som föreståndare. Han fick från starten 350 kr i årsarvode, det högsta som betalades till någon av de nio nya poststationsföreståndarna inom hela Nordmarks fögderi. Poststationen fick socknens namn Holmedal. Man hade kunnat förvänta sig namnet Bergerud. Det var nämligen ganska vanligt under 1870-talets mitt att de nya poststationerna fick namn efter den gård eller by där de inrättades och detta i synnerhet om den var säte för en civilstatstjänsteman. Det fanns dock inte något vedertaget system och bruket växlade på olika håll i landet. Om hur man gjorde på olika sätt i de tre smålandslänen har jag berättat i posthistorisk skrift nr 18 med titeln *Ortnamn i postadresser. Exempel på variationer vid namngivning*.

August Cervin fick också ett kontrakt med postverket om att svara för postbefordran från poststationen i Bergerud till Töcksfors, där det fanns anslutning till huvudlinjen mot Årjäng och Karlstad. I riktning från Töcksfors till Bergerud tecknades ett avtal med Töcksfors AB om postföringen.

Det var ett tidigt uttalat missnöje med att socknens poststation förlades till Bergerud. I ett brev den 20 december 1875 från Jon Nilsson i Hån framfördes detta till poststyrelsen. Däri begärdes att "Poststationen *'Holmedal'*", som nu är stationerad i hemmanet Bergerud en halv mil norrut från Holmedals kyrka och således i ena ändan av socknen, måtte flyttas till kyrkan och bliva förlagd till härvarande sockenstuga, där klockaren har sin bostad".

I motiveringen framhölls det obehag som drabbade dem som bodde i södra, östra och västra delarna av socknen när de skulle besöka poststationen på så stort avstånd. De måste därför använda sig av postväskor som utväxlades med poststationer utanför socknen. Brevet avslutades med en fråga som förblev obesvarad men som säkert var aktuell på många andra håll i vårt land:

"Till sist en fråga: Äro dessa stationer endast inrättade för kronobrevbäringen eller för korrespondenter i allmänhet?"

"Vad kronoposten vidkommer så är det en lätt sak att få den till stationen, emedan både kronofogde och länsman bo alldeles invid postlinjen."

Vid föredragning av brevet i poststyrelsen den 18 januari 1876 beslöts om en skrivelse till länsstyrelsen i Karlstad. Länsstyrelsen remitterade ärendet till kronofogde Hedstrand som i sin tur hörde med länsmannen i Bergerud, i detta fall vikarien Gustaf Lundin. Han framhöll att de som bodde i socknens södra, östra och västra delar kunde utnyttja den genomlöpande postlinjen för att utväxla post med postföraren. Särskilt påpekade han att den begärda "förändringen icke skulle medföra någon fördel varken för postverket eller enskilda korrespondenter, men olägenheter däremot uppstå för de personer som äga tjänstebrevsrätt".

Kronofogden instämde i länsmannens uttalande och till detta hänvisade länsstyrelsen i sitt svar den 19 juli 1876. Poststyrelsen avslutade ärendet den 27 juli 1876 med anteckningen "ansågs ej föranleda vidare åtgärd". Nio år senare inrättades emellertid lantbrevbäring i området genom en linje från Holmedals Bergerud till Grötnäs..

Länge fick man sålunda finna sig i att poststationen låg i socknens norra del. Länsman Cervin efterträddes den 1 december 1889 som poststationsföreståndare av länsman Anders Norelius med oförändrat arvode. Poststationen blev kvar i bostället på dess ursprungliga plats. Men så småningom fick sockenborna ändå viss förbättring. En ny poststation öppnades nämligen hos handlanden S Tolfson i kyrkbyn den 1 februari 1896. Vid detta tillfälle ändrades namnet på den ursprungliga poststationen till Holmedals Bergerud, medan den nya poststationen fick socknens namn. Den redovisas kort i ett avsnitt för sig under huvudrubriken "Yngre lantpoststationer".

Den ursprungliga poststationen levde vidare i Bergerud, kanske inte så mycket för civilstatens skull utan även av andra skäl och skulle till

och med överleva den i kyrkbyn öppnade poststationen. Fröken Anna Nilsson övertog sålunda poststationen med 1913 års ingång, då med ett till 420 kr höjt årsarvode. Hon fick uppleva att anbudssystemet försvann och därmed att lön till poststationsföreståndare utgick efter reglerade grunder. Ingeborg M B Erixson tog över den 1 oktober 1938, då fröken Nilsson tre månader tidigare blivit utnämnd till föreståndare för poststationen i Töcksfors. Hon blev poststationens sista ordinarie innehavare och fick uppleva indragningen vid oktober månads utgång 1976.

		Charlottenberg—Skillingmark— Töcksfors.			
		(Från den 1 januari 1882.)			
O. L.	—	3,0			
			1,6		
O. L.	5,30	5,45			
			0,3		
O. L.	6,15	6,15			
O. L.	8,30	8,45			
			1,5		
O. L.	9,0	9,0			
O. L.	11,15	11,15			
			1,5		
O. L.	12,0	—			
			0,5		
Th. S.	—	12,15			
			1,0		
Th. S.	1,0	1,0			
			0,5		
Th. S.	3,0	3,15			
			1,3		
Th. S.	4,15	4,30			
			0,8		
Th. S.	5,45	—			
			0,9		
			8,9		

Medan Holmedals socken bara hade en poststation, låg den i Bergerud och denna tidtabell gällde för postföringen 1882.

Hån

I föregående avsnitt har berättats om hur en representant för Hån redan 1876 begärde att Holmedals sockens poststation skulle flyttas från Bergerud till sockenstugan. Det blev avslag. Ett försök gjordes omkring ett kvarts sekel senare att få en poststation i sydvästra delen av socknen (diarienummer 1410/9381:1903).

Ett tiotal personer i Hån skrev under ett brev den 23 januari 1903 till poststyrelsen och bad att få en poststation. Poststationsföreståndare Norelius i Holmedals-Bergerud tillstyrkte i ett separat brev till postmästaren i Ärjäng den 31 januari 1903. Postmästare Olof Nordqvist nöjde sig inte med det beskedet utan begärde uppgift om befolkningsunderlaget för en poststation jämte viss statistik över förekommande post. Under mellantiden kom ett brev till postmästaren från ett antal personer som uttalade att de inte önskade någon poststation i Hån. I ett nytt yttrande den 27 mars 1903 uppgav poststationsföreståndare Norelius med anledning av då kända omständigheter "att den ifrågavarande ansökningen bör lämnas utan avseende". Sedan kronofogde G A Lind förklarar sig inte anse "ny poststation för närvarande av något mera trängande behov påkallas", fann poststyrelsen den 28 juli 1903 att ärendet inte borde "till vidare åtgärd föränleda".

1875-01-01--1897-09-30
Namn Beted 1897-10-01--1963-04-30

Järnskog (Beted)

I Järnskogs socken öppnades med 1875 års ingång en poststation, belägen i Koppom. Den fick sockennamnet, då stavat **Jernskog**. Det kan ses som ännu ett exempel på att sockennamnet vägde tungt vid beslut om namn på de nya poststationerna i Värmland. På andra håll i landet var ibland byns eller gårdens namn avgörande.

Lennart August Geijer antogs till föreståndare med 200 kr i årsarvode. Han sade upp sig i ett brev den 25 juli 1875 för tillämpning efter tre månader och efterträddes av bruksägaren H O Juël, som då fick årsarvode höjt till 300 kr.

Kommunalstämman den 31 mars 1881 begärde hos poststyrelsen att få poststationen flyttad till hemmanet Beted i närheten av Järnskogs kyrka. Juël avled samma år och poststyrelsen medgav flyttning av poststationen den 13 oktober 1881, men poststationens ursprungliga namn behölls ytterligare sex år. Förra folkskollärare O Nilsson blev poststationsföreståndare 1881 och efterträddes genom poststyrelsens beslut den 17 juni 1893 av klockaren Anders Lundén, då med 250 kr i årsarvode. Detta sänktes emellertid till 200 kr från den 1 april 1902.

Poststationens namn ändrades från den 1 oktober 1897 till **Beted**, sedan postmästaren i Charlottenberg tagit initiativet. En orsak var att försändelser adresserade till Jämshög resp Värmskog på grund av namnligheten ofta kom i postbuntar till Charlottenberg, varifrån en postsäck expedierades till Järnskog. Poststyrelsen rådgjorde i namnfrågan med länsstyrelsen. Ännu fanns inte möjligheten att korrespondera i sådana frågor med något ortnamnsarkiv.

Poststationsföreståndaren Anders Lundén avgick efter 35 års tjänst med utgången av 1928, då 68 år gammal. Hans efterträdare blev Olof Hartvig Lundén. Denne blev den siste ordinarie innehavaren. Han avgick med pension vid årsskiftet 1962-1963. Under några månader därefter uppehölls befattningen på vakans, men med april månads utgång drogs den in (diarienummer Dt 1563/62).

Kungörelse,

angående dels öppnande af nya poststationer, dels namnförändring af Jernskogs poststation.

Den 1 nästinstundande oktober öppnas poststation i **Gunnarn** inom Vesterbottens län samt i **Öfre Soppero** inom Norrbottens län.

Från och med samma dag kommer den inom Vermlands län belägna poststationen **Jernskog** att benämnas **Beted**. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 24 september 1897.

F. H. SCHLYTERN.

Den 1 oktober 1884 ändrades poststationens namn från Skillingmark till **Skillingfors**. Samtidigt inrättades en ny poststation med namnet Skillingmark i Högsäter ungefär tio kilometer nordväst om den första poststationen i socknen. (Se avdelningen *Yngre lantpoststationer* i häftets senare del). Den 26 år gamla hemmansägaredottern Beda Bergström tog över poststationen i Skillingfors den 1 juli 1898. Hennes årsarvode blev då 260 kr. Det blev nytt skifte genom beslutet att fröken Elisabeth Edell skulle ta över vid 1901 års ingång, men hon ångrade sig och Carl Olof Olofsson fick i stället skriva ett kontrakt igen, nu avseende 300 kr. Troligen fullgjorde han inte själv sysslan och från och med 1902 års ingång fanns ett formellt kontrakt med efterträdaren, Carl August Olofson. Det kontraktet varade blott ett år och från 1903 blev fröken Karin Gullbranson antecknad som innehavare av tjänsten.

Därmed inträdde en viss stabilitet. Karin efterträddes i juni 1915 av före handlaren John Harald Ingergård. Årsarvodet hade två år tidigare höjts till 420 kr och från den 1 oktober 1916 tillkom ett extra anslag på 240 kr (diarienummer 1 b 1524/1916).

Tore Sixten Skarfelt tog över ansvaret för poststationen i Skillingfors den 1 augusti 1944. Han fick tillsammans med hustrun Cajsa en lång tid som ortens postmästarpar. De blev t ex särskilt hyllade vid poststationens 100-årsjubileum i januari 1975. Då presenterades en historik, utarbetad av redaktör Evald Lier över bygdens postala service. Denne höll ett tal under festligheterna med tack till föreståndareparet Skarfelt för deras goda arbetsinsatser under en lång tjänstetid och för det unika jubileet.

Underlaget för posttrafiken i Skillingfors var inte så stort och festyrkan under 100-årsjubileet stördes väl av det faktum att poststationen organiserades om till ett postställe för att sedan dras in med april månads utgång 1984. Nu hade centralbyråkraterna emellertid gett efter för trycket från hembygdsvänner runt om i landet och medgav att ortsadressen Skillingfors fick behållas.

- SKILLINGSFORS** (Tidigare postställe numera enbart ortsadress) RK Kst Pa
670 43 SKILLINGSFORS
Utdelningspostkontor: 670 41 KOPPOM
- * **SKINNSKATTEBERG** (Ipk 2) **0222-100 66** RK Blg Pa 779 00 SKINNSKATTEBERG
Öppet M-F 09.00-12.30, 14.00-17.30, L 09.00-12.00
- SKIVARP** (Ipk 2) **0411-302 88** RK Mö Pa 270 10 SKIVARP
Öppet M-F 09.00-11.30, 15.30-17.30, L 10.00-12.00
- SKOG** (Ipk 3) **0613-311 57** RK Svl Pa 870 24 SKOG
Öppet M-To 09.00-10.00, 14.30-16.30, F 09.00-10.00, 14.30-17.00, L 09.00-11.30
- * **SKOGHALL** (Ipk 1) RK Kst Björkhagsgatan 4, Pa 663 00 SKOGHALL
Öppet M-F 09.00-18.00, L 09.00-12.00
Postmästaren, Kassaexp 054-270 37T
Brevbäringsexp 054-281 13

Delta är ett utdrag ur sid 146 av Postens interna telefonkatalog för 1985. Den listade även sådana indragna postanstalter som hade fått behålla ortsdressen, ehuru det inte fanns något telefonnummer att ange. Man kan säga att den på sätt och vis ersatte den postanstaltsförteckning som hade utgetts regelbundet under tidigare år.

Sundsby(n) (V.Fågelviks socken)

Louise Berg antogs till föreståndare för poststationen i Sundsbyn, som öppnades med 1875 års ingång. I poststyrelsens handskrivna "Förteckning över poststationerna i Riket" stavades poststationens namn utan n på slutet och det stavsättet förekommer också i skrivelser från 1870-talet. Den egendom i Västra Fågelviks socken, där poststationen låg, hade namnet Sundsbyn.

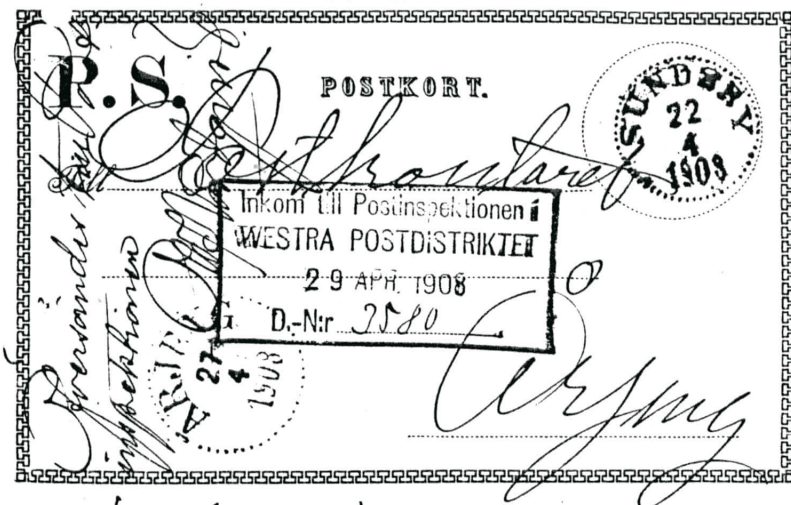
Louise Berg fick ett kontrakt som gav henne 125 kr om året för skötseln av poststationen. Hon blev inte så gammal i gården, som man säger ibland, för redan den 11 juni 1875 daterades i stället ett kontrakt med Olof Adolf Sjöström, som gav denne 200 kr i årsarvode. Han blev inte heller kvar så länge. Den 14 december 1875 överfördes kontraktet på lantbrukaren E Olsson. Det blev åter ett kort inlägg. Han skrev nämligen redan den 12 april 1876 till postinspektionen att han på grund av avflyttning från Sundsbyn anhöll om entledigande från den 1 juli. Anmälan gick vidare till poststyrelsen som vände sig till länsstyrelsen med begäran om uppgift på lämplig efterträdare. Kronofogde C Hedstrand rådförades och omtalade att kyrkvården Sven Olsson i Stommen förklarade sig villig att överta befattningen med oförändrat årsarvode, "dock med det villkor, att postanstalten flyttas till Sven Olssons hemvist i Stommen, som är beläget väster om Sundsbynsundet på ett avstånd av omkring 0.15 mil från Sundsbyn". Poststyrelsen antog förslaget. Om planerad indragning av poststationen berättas i avsnittet om sparsamhet och lantbrevbäring (sid 26).

Befattningen som poststationsföreståndare i Sundsbyn övergick i juli 1890 till klockaren Olof Edvard Lundin och sju år senare till skomakaren John Edvard Bergqvist samt i april 1902 till före nämndemannen Halfvard Svensson.

Den 6 maj 1902 hölls en extra kommunalstämma i Västra Fågelviks sockenstuga på grund av att ägaren till ångbåtsbryggorna i Fågelviks sund nekade fri utlämning och mottagning över bryggorna av postgodset. Han krävde en avgift av tio öre för varje kolli. Poststationsföreståndare Svensson hade nekats tillstånd att uppföra särskild brygga och därför beslöt stämman att hos poststyrelsen begära förflyttning av poststationen till Risviken på en kilometers avstånd från dess dåvarande plats. Kronolänsman Norelius fann det emellertid olämpligt att förlägga poststationen där. Poststyrelsen ansåg vid föredragning att ärendet inte påkallade vidare åtgärd.

Poststationsföreståndare Svensson skrev den 14 september 1903 till poststyrelsen med en ny begäran att få flytta poststationen till Risviken. Han erbjöd sig att utan särskild ersättning svara för transport av posten mellan poststationen och den närmaste tilläggs-

platsen för postångbåten. Sedan postinspektionen tillstyrkt, beslöt poststyrelsen den 12 januari om poststationens förflyttning till Risviken från den 1 februari 1904.

Jag har tänkt om en gång
 ändra namn på Poststationen här
 det är väl en eller aldrig utans det
 en hämmar kring hit & om det är adress
 sats namn till exempel Smedby
 Sönderby Lundby Sundby mm om osv
 och om du vill Vik det är ingen som
 ketter det är en med namnet Vik men
 det är jo skilnad på dessa och på det tycker jag helst
 för så väl som den som fler hemmar heter på
 Vik och så var det näst att skriva
 H. Nordqvist

Postmästare Olof Nordqvist fann förslaget om ändring av poststationens namn till **Vik** praktiskt och postinspektör Otto Schütz hemställde att poststationen skulle få namnet Vik. Poststyrelsen kunde emellertid vid föredragning den 22 maj 1908 inte bifalla ansökan "enär den föreslagna benämningen 'Vik' syntes lätteligen kunna leda till namnförväxling med den nuvarande inom Malmöhus län belägna poststationen 'Viken'."

En extra kommunalstämma den 22 juni i Västra Fågelviks

sockenstuga beslöt därför "uttala den önskan att namnet Sundsby måtte kvarhållas oförändrat. Minoriteten tillade dock den önskan, att i händelse detta icke kan låta sig göras, att poststationen måtte benämnas Westra Fågelvik".

Det sistnämnda ansåg postinspektionen vara lämpligt och postinspektören hemställde i ett brev till poststyrelsen den 8 september 1908 att poststationen från oktober 1908 skulle benämnas Västra Fågelvik. Poststyrelsen fann trots detta vid föredragning den 15 september 1908 "framställningen om namnförändring av poststationen i Sundsby icke för närvarande böra bifallas".

Till poststyrelsen kom i oktober samma år en framställning från ett stort antal korrespondenter vid poststationen i Sundsby om återflyttning av poststationen från Risviken till Stommen. Mot denna petition kom ett brev till postmästaren i Årjäng med önskan om poststationens bibehållande i Risviken.

Under den följande remissbehandlingen uttalade sig postmästare Olof Nordqvist i Årjäng för en återflyttning till Stommen. Han anknöt också till en redan föreliggande ansökan om lantbrevbäring Sundsby - Dussend. Han ansåg inte behovet av en sådan vara starkt, bland annat med åberopande av att frimärksförbrukningen vid poststationen i Sundsby under ett år (perioden 1907-10-01--1908-09-30) hade uppgått till bara 991 kr. I detta instämde länsmanen, när denne meddelade sina synpunkter till kronofogden i ett brev den 21 december 1908. Emellertid kunde han inte för tillfället förorda en flyttning av poststationen, "då den föreslagna poststationsföreståndaren Nils Karlsson, enligt kommunalnämndens intyg, synes vara till föreståndare olämplig".

Postinspektionen redovisade ärendet i sin helhet till poststyrelsen den 7 februari 1909, som beslöt att inte bifalla framställningen om poststationens flyttning eller inrättande av lantbrevbäringslinjen. Poststationen blev sålunda kvar i Risviken. Den övertogs den 1 oktober 1917 av handelsbiträdet Anders Edvin Kristoffersson.

I längden var poststationen inte bärkraftig. Den hörde till den grupp som avvecklades relativt snart efter andra världskrigets slut, i detta fall med 1955 års utgång.

Östervallskog

1875-01-01--1978-08-31

Kronobrevbäringsreformen medförde också tillkomsten av en poststation i Östervallskog med 1875 års ingång. Till föreståndare antogs handlanden Henrik Söderman med 150 kr i årsarvode. För ansvar med befordran av kärposten mellan Töcksfors och Östervallskog fram och åter tecknades ett kontrakt med bruksägaren Elov Lagrelius. Hans ersättning blev kr 1:78 per mil. Det rörde sig inte om

några stora postmängder och det fanns inte heller så många postkunder i Södermans handelsaffär. Postföringen ändrades några år senare att utföras med gående bud.

Inför risken att poststationen på grund av låg omsättning skulle dras in gick Söderman med på att sänka sitt årsarvode till 100 kr från och med 1876. För att poststationen inte skulle dras in, fick han finna sig i sänkning av årsarvodet. Därom berättas i avsnittet om sparsamhet och lantbrevbäring (sid 26). Söderman fick på grund av avflyttning överlämna handlingar och inventarier till Anders Andersson i mars 1883. Då förlades poststationen till ett rum i sockenstugan.

Det ansågs inte vara någon särskilt god placering av socknens så viktiga institution och frågan om det lämpligaste läget togs upp vid kommunalstämman i sockenstugan den 15 december 1884. Stämman ansåg att postgången borde utökas från dåvarande en gång i veckan (söndagar) till två gånger i veckan och att poststationen borde förläggas till Björkenäs "som är vid allmänna landsvägen som går fram från Töcksfors till Järnskogs poststation genom Östervallskog". Ett ganska ovanligt skäl för att flytta poststationen understöddes av vice komminister O F Johansson i ett brev till poststyrelsen den 3 januari 1885:

"Nu, då poststationen är förlagd i sockenstugan, förorsakas därav ett störande av den allmänna gudstjänsten, som icke annat än på det högsta beklagas. Förutom det profamerande däri, att buller med anledning av posten störer de kyrkliga handlingar, namneligen barndop, som under den kalla årstiden måste förrättas i sockenstugan, samt det för gudstjänstens helgd menliga däri, att posten ofta icke kan expedieras före gudstjänstens början, nödgas jag också påpeka obehagligheten för att ej säga olagligheten av att nödgas mottaga officiella och privata kungörelser i sista stund före gudstjänstens begynnelse, stundom också sedan den börjat".

Töcksfors—Östervallskog. (Gångpost.) (Från den 8 januari 1882.)					
S.	—	6,0	1,6	Töcksfors' poststation	S. 3,30 —
S.	10,0	—	—	Östervallskogs poststation	S. — 11,30

Detta är den tidtabell som gällde för postföringen till Östervallskog, när framställning gjordes om att flytta poststationen från sockenstugan till Björkenäs. Om tidtabellen hölls, skulle posten komma fram kl 10, och då blev det "full rusning" i sockenstugan för att alla närvarande skulle kunna få ut sin post innan gudstjänsten började.

Vid den följande remissbehandlingen instämde poststationsföreståndare Andersson i önskemålen om att flytta poststationen och inrätta en andra posttur i veckan. Sedan också postmästaren i Charlottenberg Harald Julin ställt sig positiv till förändringen beslöt poststyrelsen att genomföra den från den 1 november 1885. Poststationsföreståndare Andersson begärde i samband med ändringen att få

sitt årsarvode höjt från 100 till 200 kr. Då poststyrelsen inte gick med på detta utan erbjöd 150 kr, sade han upp sig. Detta ledde till en begäran hos länsstyrelsen om förslag på annan lämplig föreståndare. Då återtog Andersson sin uppsägning och fick underteckna ett nytt kontrakt som gav honom 150 kr om året för arbetet.

En framställning skrevs den 6 augusti 1887 av ett antal personer i kyrkbyns närhet om återflyttning av poststationen. De hade fått posthämtningsvägen förlängd med några kilometer på grund av poststationens förläggning till Björkenäs. Framställningen föranledde ingen åtgärd av poststyrelsen.

Poststationsföreståndare Andersson blev vald till kommunalnämndens ordförande. Det blev han som kom igen nästa gång med framställning om återflyttning av poststationen till Bön, namnet på ett hemman i kyrkbyn. Det var nu inte fråga om att poststationen skulle ligga i sockenstugan utan i en särskild lokal, vars anskaffning Andersson hade förberett, när han gjorde sin framställning den 14 augusti 1890. Sedan konsekvenserna för postföringsförhållandena blivit utredda, beslöt poststyrelsen att låta förlägga poststationen i Bön från 1891 års ingång. Tidtabellen fick då den utformning som framgår av illustrationen nedan. Den fortsatta förbindelsen med Järnskog visade sig vara mer eller mindre överflödigt och slopades efter ett år. För att kompensera de fåtaliga korrespondenter som därigenom mist möjligheten att skicka och ta emot vanliga brev inrättades lantbrevbäring mellan Järnskog och Gjelsbyn

Töcksfors—Östervallskog—Järnskog. (Från den 1 januari 1891.)					
S. Th.	—	6,45	Nymil.	Töcksfors' poststation	S. Th. 1,45 —
S. Th.	9,30	—	1,8	Östervallskogs poststation (Bön)	S. Th. — 11,0
Th.	—	2,30	2,1	Fjells skjutesstation	Th. 8,45 —
Th.	5,45	—	3,9	Järnskogs poststation (Beted)	Th. — 5,30

Poststationsföreståndare Andersson, som också blev landstingsman, fick sitt årsarvode höjt till 220 kr 1895. Han efterträddes den 1 oktober 1899 av gränssidaren Johan Pehrson. Under en mellanperiod på närmare två år överflyttades kontraktet på gränssidaren Bror Per Bokvist, men från 1904 var Johan Pehrson åter föreståndare, nu med 250 kr i årsarvode. Den följande tiden medförde flera förändringar med Karl Nestor Pehrson som föreståndare från den 1 juli 1904, Kristina Johansson från och med 1909 samt handelsföreståndaren Anders Olsson från den 1 juli 1913.

Med tillsättandet den 1 juli 1917 av Anna Josefina Östlund inträdde en mera stabil period. År 1946 övertog Inga Olsson poststationen och kom att få den längsta tjänstgöringsperioden av alla, som innehaft befattningen, hela 32 år. Hon fick uppleva poststationens indragning med augusti månads utgång 1978. Hon fick fortsätta sin anställning men nu vid posten i Töcksfors. Postkunderna i Östervallskog fick lantbrevbäring från Töcksfors.

Yngre lantpoststationer

1884-10-01--1954-08-31

Skillingmark

I Högsäter öppnades en ny poststation med oktober månads ingång 1884. Den fick namnet Skillingmark, vilket medförde att den nära tio år gamla poststationen med namnet Skillingmark fick sitt namn ändrat till Skillingfors.

Posten kom till Skillingmark via en postlinje från Skillingfors till Eidskogs poststation i Norge enligt här återgiven tidtabell.

Skillingfors—Skillingmark—Vestmarken—Eidskog. (Landtbrevbäring och gångpost.) (Från den 2 oktober 1884.)							
S. Th.	—	8,0	1,0	Skillingfors' poststation	S. Th.	4,0	—
S. Th.	11,0	1,0	0,5	Skillingmarks poststation (Högsäter) ...	S. Th.	11,45	1,0
S. Th.	2,30	2,45	1,5	Vestmarkens postaubneri (i Norge).....	S. Th.	10,0	10,15
S. Th.	6,45	—	3,0	Eidskogs postaubneri (i Norge).....	S. Th.	—	6,0
(Mellan Skillingfors och Skillingmark besörjes postföringen af landtbrevbärare samt å den öfriga sträckan med gående bud.)							

Till föreståndare för den nya poststationen med namnet Skillingmark antogs gränssidaren Carl August Kylander. Han fick 120 kr i årsarvode, vilket höjdes till 150 kr från april 1901. Carl Albert Olofsson tog över befattningen den 1 april 1906 och efter honom har bl a följande ansvarat för poststationens skötsel: änkefru Anna Kylander (1914-1917) och Birger Vilhelm Nilsson från 1918 års ingång.

Skillingmark var en av de poststationer som kom i farozonen på grund av 1930-talets depression. I en sparsamhetskampanj skrev poststyrelsen den 27 april 1932 till samtliga postdirektörer och begärde vissa uppgifter om poststationer som sålde frimärken för högst 500 kr om året. Det fanns 15 sådana poststationer inom västra postdistriktet förutom den i Skillingmark. Var och en prövades noga. Det fanns förklaringar till de låga siffrorna eller motiveringar för att bibehålla poststationerna trots dåliga resultat.

Poststationen i Skillingmark ansågs böra bibehållas "såsom varande gränstation mot Norge" och flera andra poststationer ansåg postdirektionen böra finnas kvar för att vinna erfarenhet "beträffande rörelsens tendenser åt ena eller andra hållet".

Sedan poststyrelsen tagit ställning till postdirektionens redovisning, bestämdes "att de poststationer inom västra distriktet, varom nu är fråga, skola t v bibehållas". "Tills vidare" blev i realiteten en lång tid. Den första av de här berörda 16 poststationerna som drogs in, var

den i Midskog (1949). Med modern och effektiv lantbrevbäring, som utvecklades ytterligare under decennierna efter andra världskriget, kunde alla efter hand bytas ut mot rullande postkontor. För Skillingmark inträffade detta med augusti månads utgång 1954.

1896-02-01--1972-04-29

Holmedal

Som framgår av föregående avsnitt fick Holmedals socken en poststation i kyrkbyn den 1 februari 1896 och då med socknens namn Holmedal. Samtidigt tillades den ursprungliga poststationen i socknen suffixet *Bergerud*. Handlanden S Tolfsson som då blev föreståndare för den nya poststationen, följdes den 1 augusti 1899 av Anna Nilsson med oförändrat årsarvode, 150 kr. Poststationen förlades till hemmanet Selen. I juni 1939 blev Nils Arvid Lidén föreståndare. Han lämnade i sin tur över den 1 april 1944 till den 23 år yngre Nils Lidén. Denne fick uppleva poststationens indragning med april månads utgång 1972

Kungörelse,

angående dels öppnande af poststationer, dels namnförändring af Holmedals poststation.

Den 1 nästinstundande februari öppnas poststation i *Klässbol* inom Vermlands län, vid Sels skjutsstation, under benämning *Holmedal*, inom samma län samt i *Kedjeåsen* inom Örebro län.

Från och med samma dag skall nuvarande poststationen *Holmedal* inom Vermlands län i stället benämnas *Holmedals-Bergerud*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 24 januari 1896.

E. VON KRUSENSTJERNA.

Detta är det cirkulär som informerade om tillkomsten av poststationen Holmedal med samtidig förändring av namnet på sockens första poststation till *Holmedals-Bergerud*.

1896-09-01--1963-10-31

Månserud (Karlanda socken)

Diversehandlanden E Andersson i Månserud skickade i mars 1896 en tre sidor lång framställning till poststyrelsen, i vilken företrädare för orten utvecklade behovet av en poststation (diarienummer 2749/384:1896). Samtidigt förelåg en ansökan om en poststation i Björkebol. Under

den följande remissbehandlingen var det därför litet problematiskt för poststationsföreståndare Anna Lundén i Järnskog att uttala sig om vilken av de båda platserna som bäst behövde en poststation. Avståndet mellan de båda platserna var en kvarts mil och enligt poststationsföreståndarens bedömning var kommissionslantmätare N G Nilsson i Löfstafors den som hade mest post. Han hade vid samtal uppgett att det var *"honom likgiltigt vare sig poststation inrättas i Björkebol eller Månserud"*. Poststationsföreståndare Per Lidén i Karlanda förordade däremot att poststationen skulle öppnas i Björkebol, men kronofogden ansåg Månserud som lämpligaste platsen.

Postinspektör Otto Schütz redovisade ärendet till poststyrelsen den 4 juli 1896 och bifogade ett förslagskontrakt med handlanden Gustaf Olsson om att vara poststationsföreståndare åtminstone intill utgången av juni 1899 med 100 kr i årsarvode. Detta godkände poststyrelsen och poststationen öppnades den 1 september 1896.

E Andersson i Björkebol anförde protester mot detta i ett brev den 19 september 1896 till poststyrelsen med påståendet att Olsson förfarit olagligt vid anskaffande av underskrifter från sökandena om en poststation i Månserud i förhållande till Björkebol. Poststyrelsen fäste vid föredragningen den 25 september 1896 intet avseende vid Anderssons anmälan.

Poststationsföreståndare Olsson bad i ett brev till poststyrelsen den 15 mars 1901 att få flytta poststationen 1,3 km söderut till hans handelslokal Kantenberg i hemmanet Björkebol. Under remissbehandlingen fann postmästaren i Charlottenberg inte något hinder mot bifall och kronofogden tillstyrkte bifall *"under villkor att ifrågavarande byggnaden, vilken ligger enstaka vid landsvägen, ständigt är bebodd, och att handelslokalen med angränsande rum, där posten skulle förvaras, förses med stängsel och fönsterluckor till skydd mot inbrott"*.

Sedan postinspektionen tillstyrkt, biföll poststyrelsen den 30 april 1901 framställningen om poststationens förflyttning. Handelsföreståndaren Nils Dahlin övertog kontraktet om poststationen den 1 juli 1911 och handelsföreståndaren Anders Ericson den 1 maj 1913.

Från den 1 oktober 1914 blev Agnes Eriksson poststationsföreståndare. Hennes efternamn blev senare Smolman. Med hennes tillsättande inträdde en stabil period för poststationen. Hon var i tjänst länge och blev poststationens sista ordinarie innehavare. Poststationen avvecklades med oktober månads utgång 1963.

Fölsbyn (Blomskogs socken)

Efter framställning medgav poststyrelsen den 2 november 1897 att en poststation skulle öppnas i Fölsbyn med postföring från Årjängs postkontor. För skötseln fick från starten handelsföreståndaren Pontus Persson ansvara med 100 kr i årsarvode. Förrre handlanden Emil Frans Oskar Holmberg tog över poststationen den 1 februari 1900.

För en kort sejour blev volontärkorpralen Ernst Andersson föreståndare den 1 oktober 1905 och ett år senare tillsattes förrre volontären Arvid Andersson. Med titeln köpman blev han föreståndare under drygt 40 år och efterträddes vid 1947 års ingång av sonen Anders Stig Andersson. Sedan denne avlidit i oktober 1966, hölls befattningen vakant till indragningen med april månads utgång 1972. Under vakansperioden var Stig Anderssons änka Birgit tillförordnad föreståndare. Hon fick efter poststationens indragning en deltidstjänst i Årjäng.

Skönnerud (Koppom) (Järnskogs socken)

Postmästaren i Charlottenberg fick i mars 1904 uttala sig över en framställning om en poststation i Skönnerud (diarienummer 1635/275:1904). Han lät i sin tur föreståndarna för de närmast liggande poststationerna i Adolfsfors och Beted uttala sig om behovet. Framställningen avsåg i första hand utökning av postföringen att fullgöras varje vardag på sträckan Charlottenberg-Beted av linjen mellan Charlottenberg och Holmedals Bergerud. Den fullgjordes då fyra dagar i veckan.

Postmästaren ansåg sig böra tillstyrka att en poststation öppnades inom hemmanet Skönnerud *"trots dess närbelägenhet till Beteds poststation, helst för närvarande nästan alla personer, bosatta inom de i skrivelsen angivna hemman hava sin post genom Åmots poststation och det således blir från en poststation med en frankoteckensåtgång för nästlidet år av över 9000 kronor - och således med välbehövlig lindring i postarbetet - som den tilltänkta poststationens frankoteckensomsättning kommer att tagas"*.

Efter genomförd utredning redovisade postinspektör Otto Schütz ärendet till poststyrelsen den 6 juni 1904. Han tillstyrkte inrättandet av en poststation men inte utökning av postföringen. Poststyrelsen delade hans uppfattning och beslöt enligt framställningen. Poststa-

tionen öppnades den 1 juli 1904 med handlanden Nils Bernhard Eklund som föreståndare. Hans årsarvode blev inledningsvis 150 kr.

Kronofogde Claes Schenson ansökte genast efteråt om gehör för önskemålen om daglig postföring men poststyrelsen avvisade detta vid föredragning den 20 september 1904.

Poststationsföreståndare Nils Bernhard Eklund sade upp sitt avtal i september 1907. I sammanhang därmed hemställde bruksägare Fr Canell att poststationen skulle flyttas till Koppoms bruk och att postgången skulle utsträckas till sex dagar i veckan.

Så löstes inte frågan, men postinspektionen föreslog att poststationen skulle flyttas till apoteksbyggnaden i Skönnerud och att apotekaren Gustaf Emil Collén skulle bli föreståndare med 300 kr i årsarvode. Kronofogden hade uttalat, att *"korrespondenterna vid Skönneruds poststation äro nöjda med nuvarande fyra postturer i veckan"*. Poststyrelsen accepterade förslaget och bruksägarens önskan om att få poststationen i sitt bruk med vardaglig postgång förklarade ohörd.

Apotekaren svarade emellertid bara ett dygt år för poststationen och den 1 mars 1908 tog Per Mauritz Julius Dahlström över, även han för en kort period. Näste poststationsföreståndare blev f d vicekorpralen Nils Schönberg från den 1 oktober 1909 med 400 kr i årsarvode och ett extra tillägg på 180 kr från den 1 oktober 1916 (diarienummer 1 B 872/16). Han blev i tjänst under mer än 30 år och fick uppleva poststations namnändring till **Koppom** den 1 mars 1928.

Från den 1 juni 1941 antecknades Märtha Vilhelmina Eliasson-Kihlberg som föreståndare. Posttrafiken hade ökat kraftigt och från den 1 oktober 1961 fick hon vara med om att poststationen klassificerades som postexpedition. I juli 1964 övertogs den av Sten Olof Torbjörn Olsson, som i sin tur följdes 1969 av Ingrid A Olsson. Med ny terminologi finns när detta skrivs i oktober 1994 ett postkontor i Koppom, varifrån drygt 1000 hushåll betjänas.

1912-0701--1963-08-31

Boviken (Östervallskogs socken)

Belägen vid postföringslinjen Töcksfors-Östervallskog öppnades poststationen i Boviken den 1 juli 1912 (diarienummer 1 B 2716/10). Beslutet föregicks av en mer än årslång utredning. Under åren 1913-1918 var handlanden Lauritz Herman Ovesson föreståndare, följd vid 1919 års ingång av skraddaren Gustaf Hemmingsson. Den 1 juli 1923 tog Albert Aronsson över men fick sluta enligt poststyrelsens beslut den 3 november 1931 (diarienummer 1 a 2281/31). Från 1932 års ingång återtog handlanden Lauritz Herman Ovesson befattningen och blev den trogen till hög ålder. Han avgick vid 80 års ålder i samband med poststationens indragning den 1 september 1963.

1919-01-01--1976-05-31

Upsalstjärn (Holmedals socken)

En framställning om inrättande av en poststation i Upsalstjärn (diarienummer 1 B 5305/1918) ledde till poststyrelsens beslut om att låta öppna denna med 1919 års ingång. En postföringslinje inrättades samtidigt från Holmedal till Upsalstjärn.

Elsa Gustafsson anställdes som ordinarie föreståndare den 1 april 1950 efter att ha vikarierat periodvis sedan 1946. Det var därför med 30 års erfarenhet av postarbete som hon avgick med pension med maj månads utgång 1976, uppvaktad och avtackad av bl a postmästare Yngve Ekmark i Arvika.

1936-05-15--1967-01-31

Vännacka (Karlanda socken)

Uppgifter om poststationen i Vännacka utöver cirkulärmeddelanden om tillkomsten den 15 maj 1936 och indragningen den 31 januari 1967 saknas i de arkiv jag haft tillgång till under fortsatt forskning.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

CIRKULÄR

1936

6 maj

Nr 24

I:o

Den 15 innevarande maj öppnas *poststation* benämnd **Vännacka** vid den *Öppnande av ny postanstalt m. m.* å järnvägslinjen Arvika—Mellerud belägna järnvägsstationen med samma namn inom Karlanda socken, Värmlands län.

Vännacka var den enda poststationen inom Nordmarks härad, för vars skötsel järnvägspersonal ansvarade. Den nära 12 mil långa delsträckan av Dal-Västra Värmlands järnväg, Bengtsfors-Arvika, öppnades för allmän trafik den 1 mars 1928. Efter ett skyfall vid Vännacka den 30 juli 1985 upphörde all trafik. persontrafiken var delvis nedlagd tidigare.

Sparsamhetskampanj 1875 och lantbrevbäring 1879

Kronobrevbäringsreformen som genomfördes i Värmland med 1875 års ingång blev kostsam för postverket. Den föranledde här liksom över hela landet undersökning om det fanns möjligheter att minska kostnader. I ett cirkulär den 27 september 1875 anmodades postförvaltarna att lämna vissa uppgifter till poststyrelsen som ledning för bedömandet av lämpliga åtgärder. Bland annat skulle omfattningen av frimärksförsäljningen under 1875 uppges. Som framgår av det följande berördes Nordmarks härad endast i ringa utsträckning och ett förslag om indragning av en poststation som en följd av den besparingskampanjen rann ut i sanden, som man säger (Lennartsfors).

Två andra poststationer (Östervallskog och Sundsbyn) som var i farozonen för indragning några år senare, då lantbrevbäring introducerades, räddades genom att föreståndarna gick med på att sänka sina arvoden och postföringsfrekvensen minskades.

Som en följd av det nämnda septembercirkuläret infortrade postmästaren i Gillberga erforderliga uppgifter från sina underlydande poststationer. Poststationsföreståndare Richenberg i Lennartsfors meddelade i ett brev den 20 januari 1876 att han under första halvåret 1875 hade sålt vanliga frimärken för kr 229:74 och under andra halvåret för kr 257:74. Vissa andra småinkomster finner jag inte anledning att redovisa här - det rör sig om sammanlagt högst 30 kr. På frågan om i vilken omfattning bl a civilstaten behövde anlita poststationen i Lennartsfors uppgav Richenberg att den anlätades av komministern i Trankil, en vaccinatör, en gränssidare och två fjärdingsmän. De bodde på ett avstånd av mellan 1 och 1.8 mil från närmaste annan postanstalt. Komministern i Torrskog anlätade Lennartsfors poststation genom en lösväska.

Enligt den uppfattning postmästare Anders Andersson i Gillberga hade, försummade Richenberg att i tid lämna redovisning för det under 1:a kvartalet 1876 erhållna förskottet av frimärken. Han skrev därför den 26 januari till Richenberg att han hade väntat sig "ett tillmötesgående men när jag finner motsatsen så skall jag hädanefter rätta mig därefter. Och som denna Poststation anses mindre behövlig kommer den troligen indragas; åtminstone ämnar jag vid den blivande uppgiften föreslå detta".

Richenberg underrättade sina kunder om detta hot och de skyndade sig att försöka förekomma ett eventuellt indragningsbeslut. Den 4 feb-

ruari undertecknades ett brev till poststyrelsen av ordföranden i Tran-kils kommunalstämma samt drygt 20 andra företrädare för socknen med intresse av att poststationen bibehölls. De skrev att de fått uppfattningen att förslaget om indragning av poststationen hade "tillkommit endast såsom hämnd mot stationsföreståndaren vid Lennartsfors och en obestridlig orättvisa ligger däri att vi och många till oss göres lidande för expeditörens i Gillberga och Lennartsfors stationsföreståndares stridigheter sinsemellan".

När postmästare Andersson fick detta brev på remiss från poststyrelsen hade han redan föreslagit indragning av poststationen. I sitt svar på remissen den 24 februari 1876 skrev han att han ansåg poststationen "vara mindre av behovet påkallad, emedan därstädes ej finnes någon lantstatens tjänsteman som kan begagna sig av densamma". Han förnekade andra skäl men tillade avslutningsvis vad som framgår av detta förminskade faxsimile av brevslutet:

*Min skick, med förmodan, Kungörens
val Poststyrelsen i sinna skäl indraga
Poststationen. Nu vågar jag säga vordande
föreslå att Poststationen måtte förflyttas
till någon lämpligare plats, hemedan
den nu varande ligger mycket aflägsat,
så att det läter åtgå närm en hemman
fram och åter från allmänna postvägen,
och har för mig uppgivits "Lennartsfors
bruk" och "gårdens Whane" eller den mest
lämpliga till vid postvägen beläget
"Skolhus".
Gillberga postexpedition den 24 februari 1876
Andersson*

Poststyrelsen tog ingen notis om förslaget utan lät Anderssons svar biläggas det stora ärendet om lantbrevbäring i Värmland, ett ärende som kan sägas ha startat på allvar genom ett sammanträde den 15 juni 1877 med landshövdingen, tf landsekreteraren och postmästaren i Karlstad. Där förda anteckningar berörde emellertid inte några förändringar för Lennartsfors men väl förslag om indragning av ett 20-tal andra poststationer i Värmland.

Över två andra poststationer i Nordmarks härad vilade indragningshot, men de undanröjdes på olika sätt. Sålunda innehöll protokollsanteckningarna bland annat uppgiften att postlinjerna Töcksfors - Östervallskog och Holmedal - Sundsby ansågs kunna utbytas mot lantbrevbäring med indragning av poststationerna i **Östervallskog** och i **Sundsby**. I första fallet var frimärksförsäljningen 86 kr högre än årsarvodet och i andra fallet 83 kr lägre.

Hela det stora ärendet gick på remiss och olika instanser fick uttala sig, sålunda även berörda länsmän. August Cervin i Bergerud date-erade sitt yttrande den 6 februari 1878. Detta ger en intressant bild av hur en civilstatstjänsteman kunde uppfatta resultatet av den då tre år gamla kronobrevbäringsreformen, varför jag finner anledning att citera en väsentlig del av hans brev:

"Det torde icke kunna bestridas, att de poststationer och postlinjer, som inom denna ort inrättats till Kronobrevbäringens ersättande, blivit så sparsamt beräknade, att en del av den tunga, som genom kronobrevbäringen ansågs vila på jordbruket, i verkligheten överflyttats på kronofjärdingsmännen, vilka förut erhöilo alla brev i tjänsteärenden levererade vid sin bostad utan några kostnader eller besvär, men däremot nu, sedan de blivit ålagda att vid närmaste postanstalt var fjärde dag efterhöra brev, måste vidkännas utgifter, som i många fall bliva rätt betydliga, vilket framgår jämväl därav, att fjärdingsmannabefattningen, som härstädes utövas i tur av jordägarna och således måste anses såsom ett jorden åtföljande besvär, numera icke kan bortlejas utan särskild gottgörelse för de besvär, som äro förenade med tjänstebrevs efterfrågande inom de distrikt, som ligga avlägset från postanstalt; och då lantbrevbäring, som väl antagits skola kunna så inrättas, att Postverket besparas en del utgifter, synes mig icke kunna lämpligt och billigt anordnas i dessa glest bebodda och med backiga svåra vägar försedda trakter, och i övrigt ej lämna den trygghet för säker postbefordran eller kunna stå i det säkra samband med de större postlinjerna från Holmedal och Töcksfors, som nu förefinnas, och vilket i synnerhet inom denna ort, som ej får post mer än tvenne gånger i veckan, dock är nödvändigt, samt anordningen således skulle komma att öka kronofjärdingsmannens besvär och jämväl förorsaka befolkningen olägenheter, utan någon annan orsak eller fördel än några kronors besparing i Postverkets utgifter.

Då det vidare synes mig vara mindre billigt och även mindre lämpligt om de tjänstemän och kronofjärdingsmän, som äro bosatta inom Fågelviks och Östervallskogs socknar, av vilka socknar den förstnämnda har en folkmängd av omkring 1300 och den senare en folkmängd av omkring 1200 personer, skulle få vidkännas ytterligare ökade utgifter för sina tjänsteförsändelsers avhämtande och avläm-

nande, vilket otvivelaktigt skulle inträffa om de fasta postanstalter, som nu inom nämnda socknar finnas och vid vilka brev varje dag kunna inlämnas och avhämtas, bliva utbytta mot lantbrevbärare, vilkas ankomst och avgång, såsom i hög grad beroende av väderleksförhållande och vägnars beskaffenhet mm, svårigen kan med säkerhet beräknas, i synnerhet å så långa linjer, som här äro ifråga.

Då mindre avseende torde böra fästas vid Postverkets önskan att åstadkomma besparing i kostnaderna för postbefordringen än på den civila ämbetsförvaltningens anspråk att tjänsteförsändelser säkert och med minsta möjliga utgifter för avsändare och emottagare befordras, så tvekar jag icke att avstyrka den ifrågasatta förändringen och hemställer att de nuvarande postlinjerna och postanstalterna måtte bibehållas.

Skulle den besparing i kostnaden som Kungl. Generalpoststyrelsen synes hava åsyftat, emellertid anses vara av övervägande betydelse och förändring i postgången på den grund äga rum, så anser jag att en sådan besparing skulle säkrare vinnas och olägenheterna för tjänstemännen och befolkningen bliva jämförelsevis mindre, om post från Holmedal till Sundsbyn och åter samt från Töcksfors till Östervallskog och åter, befordras med skjuts endast en gång i veckan istället för, såsom nu sker, två gånger i veckan, samt om poststationerna i Sundsbyn och Östervallskog bibehållas. Genom en sådan anordning skulle arvodet till poststationsföreståndarna, som därigenom finge mindre besvär, antagligen kunna något nedsättas, åtminstone i Sundsbyn, varest föreståndaren åtnjuter högre arvode än i Östervallskog".

Kronofogden höll inte oväntat sin länsman om ryggen när han uttalade sig den 8 februari över länsmannens yttrande. Därmed hade länsstyrelsen tillräcklig kunskap för att motivera justeringar av de förslag som arbetats fram vid sammanträdet i juni 1877. Ett sex foliosidor långt brev från länsstyrelsen till poststyrelsen den 5 mars 1878 berör i ett kort avsnitt med följande text de förhållanden som länsman Cervin utrett:

"I avseende å förslaget beträffande linjerna Töcksfors-Östervallskog samt Holmedal-Sundsbyn har Länsmannen Cervin framställt åtskilliga, av kronofogden biträdda erinringar, dem Kungl. Styrelsen torde finna vara förtjänta av uppmärksamhet och vilka föranleda Konungens Befallningshavande hemställa, att det av Cervin framställda förslaget att å dessa linjer bibehålla kärnposten, men inskränka den till en tur fram och åter i veckan måtte vinna anseende, därest postgången icke kan tillsvidare få oförändrad bibehållas.

I den bilaga med förteckning över lantbrevbäringslinjer och ändrade postföringar som följde med länsstyrelsens brev den 5 mars 1878, fick den punktvis återgivna sammanställningen för här berört avsnitt följande text:

15), Töcksfors-Östervallskog, 1.6 mil körpost, postföringskostnad 592 kr och Holmedal-Sundsby, 1.5 mil körpost, postföringskostnad 463 kr

Postföringen å linjerna förändras med februari månads början 1879 från körr- till gångpost med endast en veckotur.

Till indragning ifrågasatta poststationerna i Östervallskog (uppbörd 236, avlöning 150) och i Sundsby (uppbörd 117, avlöning 299) bibehållas mot nedsättning i arvodena för deras skötande.

Därmed räddades de båda poststationerna från indragning och de båda föreståndarna fick skriva under nya kontrakt. Vad återigen beträffar poststationen i Lennartsfors, vars fortsatta existens hade ifrågasatts av postmästare Anders Andersson i Gillberga i ett brev som hade bilagts det stora lantbrevbäringsmålet, så togs saken inte ens upp till prövning i detta sammanhang. Det fanns tillräckligt många akter att bläddra i ändå för den handläggare som skulle presentera ett underlag för poststyrelsens beslut. En annan handling som låg till grund för detta, var ett tre sidor långt brev den 19 september 1878 från länsstyrelsen till poststyrelsen, i vilket beträffande

"Postlinjerna Töcksfors-Östervallskog och Holmedal-Sundsbyn dels anmäls, att poststationsföreståndarna H Södergren i Östervallskog och kyrkvärden Sven Olsson i Sundsbyn förklarade sig villiga att, därest postföringen till dessa stationer blir inskränkt till en gång i veckan, nöja sig med ett årligt arvode av 100 kronor vardera, dels bifogas vid förrättade entreprenadauktioner upprättade kontrakt å postbefordringen till och ifrån berörda stationer med gående bud".

Den slutliga bekräftelsen på att lösningen blev på detta sätt finner vi som en del i det brev den 5 februari 1879 från länsstyrelsen till poststyrelsen, som återges förminskat på nästa sida.

Nr 1784
1878

Suk. den 7 februari 1879

Höf. Kongl. General Poststyrelsen.

1879 den 7 februari exp. skr. Längd i Kungälv och
Sjundeby i Östervallskog.

Förklarande af Kongl. General Poststyrelsen
relsens skrifvelse den 17 Oktober sistlidet
det är för Konungens Befallningshafvande
de sedan ena exemplaret af de samma
skrifvelse följaktige 3de st. kontraktet
angående poststationsföreståndare
häfvingarna i de två Östervallskog och
Sundsbyn bifogat underhörande skrifvel-
se, härmed återända andra exemplaret
af berörde kontraktet med påskrift
om godkännande, och för Konungens
Befallningshafvande dejemte afvecken
så bevisar det Kongl. Poststyrelsens af-
vanaheropade skrifvelse jemväl följ-
aktige kontrakt angående postbefor-
dring mellan de två nämnda be-
bifogat Lemna Låfgren i Väneri distrikt,
samt liika upplysa om afstämde mellan
Charlottenbergs och Nöta poststationer, de
någen lagor förbi Kullberg, ad 4,6 mil.
Kungälv i Sandhanslid den 5 Febr. 1879.

Styrelsen

Nr 274
1878